WILLIAM SHAKESPEARE

VENUS & ADONIS

Vertaald, van commentaar en
een nawoord voorzien
door

HAFID BOUAZZA

Geïllustreerd
door

MARLENE DUMAS

ATHENAEUM—POLAK & VAN GENNEP AMSTERDAM 2016

VILIA MIRETUR VULGUS; MIHI FLAVUS APOLLO
POCULA CASTALIA PLENA MINISTRET AQUA

To the right honourable
Henry Wriothesley, Earl of Southampton,
and Baron of Tichfield.

Right Honourable,
I know not how I shall offend in dedicating my unpolished lines to your Lordship, nor how the world will censure me for choosing so strong a prop to support so weak a burthen: only, if your Honour seem but pleased, I account myself highly praised, and vow to take advantage of all idle hours, till I have honoured you with some graver labour. But if the first heir of my invention prove deformed, I shall be sorry it had so noble a godfather, and never after ear so barren a land, for fear it yield me still so bad a harvest. I leave it to your Honourable survey, and your Honour to your heart's content, which I wish may always answer your own wish, and the world's hopeful expectation.

Your Honour's in all duty,
WILLIAM SHAKESPEARE

Aan de edelhoogachtbare
Henry Wriothesley, graaf van Southampton,
en Baron van Titchfield.

Edelhoogachtbare,
Ik weet niet hoe ik aanstoot zou kunnen geven door mijn ongepolijste woorden op te dragen aan Uwe Heerschap, noch hoe de wereld mij zou berispen dat ik zo'n krachtige schraag kies om zo'n zwakke last te ondersteunen. Alleen als uwe Hoogachtbare behaagd is, dan beschouw ik mijzelf als hooglijk geprezen; en leg hierbij een eed af om mijn vrije uren te benutten, totdat ik u heb geëerd met ernstiger werk. Maar als de eerste erfgenaam van mijn verbeelding misvormd blijkt, dan zal het mij spijten dat hij zo'n nobele peetvader had, en nimmermeer zo'n onvruchtbaar land ploegen, uit angst dat het mij steeds zo'n slechte oogst zal opleveren. Ik laat het over aan het waardeoordeel van uwe Hoogachtbare en aan de hartenlust van uwe Hoogachtbare, waarvan ik wens dat hij altijd zal beantwoorden aan uw hoogst eigen wens, en aan de hoopvolle verwachting van de wereld.

Uwer Hoogachtbare immer nederige dienaar,
WILLIAM SHAKESPEARE

Voor Hafid en zijn Shakespeare
(of waarom ik voor het eerst een gedicht ging illustreren)

Hij vroeg mij
en ik las het gedicht en ik vond het heel lang en de taal moeilijk
en hij zei maar een schilderij kijk jij toch ook niet zo vluchtig na
en ik las het weer en weer en de taal werd lichter en helder
en de woorden kregen de geur van honing en ik begreep
hoe duidelijk en mooi en tragisch het was en is.
En daarom deed ik het.

Marlene Dumas, Amsterdam 2016

VENUS & ADONIS

Even as the sun with purple-colour'd face
Had ta'en his last leave of the weeping morn,
Rose-cheek'd Adonis tried him to the chase;
Hunting he lov'd, but love he laugh'd to scorn.
    Sick-thoughted Venus makes amain unto him,
    And like a bold-fac'd suitor 'gins to woo him.

'Thrice fairer than myself,' thus she began,
'The field's chief flower, sweet above compare;
Stain to all nymphs, more lovely than a man,
More white and red than doves or roses are:
    Nature that made thee, with herself at strife,
    Saith that the world hath ending with thy life.

'Vouchsafe, thou wonder, to alight thy steed,
And rein his proud head to the saddle-bow;
If thou wilt deign this favour, for thy meed
A thousand honey secrets shalt thou know.
    Here come and sit, where never serpent hisses,
    And being set, I'll smother thee with kisses.

'And yet not cloy thy lips with loath'd satiety,
But rather famish them amid their plenty,
Making them red, and pale, with fresh variety:
Ten kisses short as one, one long as twenty.
    A summer's day will seem an hour but short,
    Being wasted in such time-beguiling sport.'

With this she seizeth on his sweating palm,
The precedent of pith and livelihood,
And trembling in her passion, calls it balm,
Earth's sovereign salve to do a goddess good:
    Being so enrag'd, desire doth lend her force
    Courageously to pluck him from his horse.

Net als de zon, met purperkleurig gezicht,
Zijn laatste afscheid had genomen van de wenende morgen,
Zo haastte Adonis, met rozenwangen, zich naar de jacht;
Jagen had hij lief, maar om liefde lachte hij smalend;
    Venus, minneziek, ijlt zich naar hem toe,
    En begint, het gezicht onverschrokken als dat van een verzoeker, hem te vrijen.

'Jij, die driemaal mooier is dan ikzelf ben,' zo begint zij,
'Opperbloem van het veld, lieflijk zonder weerga;
Beschamer van alle nimfen, lieflijker dan enig andere man,
Witter en roder dan duiven of rozen zijn:
    Natuur, die zichzelf overtrof toen zij jou vervolmaakte,
    Zegt dat de wereld zal eindigen met het einde van jouw leven.

Wees alsjeblieft zo waardig, jij wonder, van je hengst af te stijgen,
En beteugel zijn trotse hoofd aan de zadelboog;
Als je mij deze gunst verleent, dan zul jij als beloning
Een duizendtal honinggeheimen te weten komen.
    Kom en ga hier zitten, waar serpenten nooit sissen,
    En eenmaal gezeten, zal ik je de adem ontnemen met kussen.

En je lippen toch niet oververzadigen met misselijke voldaanheid,
Maar ze veeleer verhongeren tussen die zoenovervloed,
Ik maak ze rood en laat ze verbleken, steeds in frisse verscheidenheid:
Tien kussen zo kort als één, één zo lang als twintig,
    Een zomerdag zal zo kort als een uur lijken,
    Doorgebracht in een spel dat de tijd zo misleidt.'

Hierna houdt zij zijn zwetende handpalm vast,
Het voorteken van aandrift en levenskracht,
En noemt, huiverend in haar hartstocht, het zweet balsem,
De alles genezende zalf op aarde die een godin goed kan doen:
    Zo opgehitst als zij is, geeft begeerte haar de kracht
    Om hem onverschrokken van zijn paard te plukken.

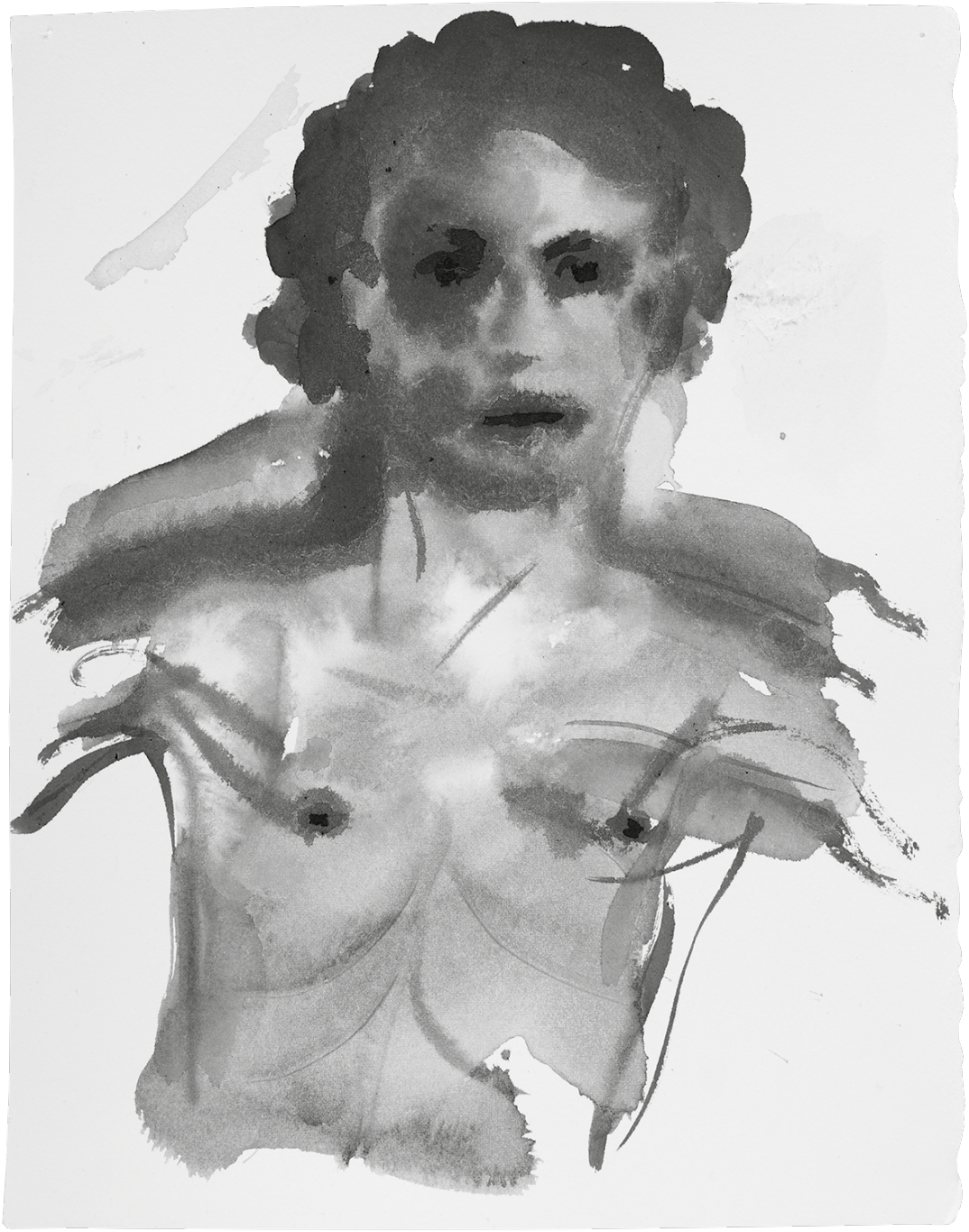

Over one arm the lusty courser's rein,
Under her other was the tender boy,
Who blush'd and pouted in a dull disdain,
With leaden appetite, unapt to toy:
    She red and hot as coals of glowing fire,
    He red for shame, but frosty in desire.

The studded bridle on a ragged bough
Nimbly she fastens – O how quick is love! –
The steed is stalled up, and even now
To tie the rider she begins to prove:
    Backward she push'd him, as she would be thrust,
    And govern'd him in strength, though not in lust.

So soon was she along as he was down,
Each leaning on their elbows and their hips;
Now doth she stroke his cheek, now doth he frown,
And 'gins to chide, but soon she stops his lips,
    And kissing speaks, with lustful language broken,
    'If thou wilt chide, thy lips shall never open.'

He burns with bashful shame, she with her tears
Doth quench the maiden burning of his cheeks;
Then with her windy sighs and golden hairs
To fan and blow them dry again she seeks.
    He saith she is immodest, blames her miss;
    What follows more, she murders with a kiss.

Even as an empty eagle, sharp by fast,
Tires with her beak on feathers, flesh and bone,
Shaking her wings, devouring all in haste,
Till either gorge be stuff'd or prey be gone:
    Even so she kiss'd his brow, his cheek, his chin,
    And where she ends she doth anew begin.

Over de ene arm de teugel van het lustige jachtros,
Onder haar andere was de tedere knaap,
Die bloosde en pruilde in levenloze tegenzin,
Met een trek van lood, ongeneigd te minnespelen:
    Zij rood en heet als kolen van een gloeiend vuur,
    Hij rood van schaamte, maar ijzig van verlangen.

De opgesmukte breidel maakt zij behendig vast
Aan een knokige tak – O hoe snel is liefde toch! –
De hengst is vastgebonden en gestald, en snel hierna
Begint zij te pogen de ruiter vast te binden:
    Achterwaarts duwde zij hem, zoals zij gestoten wilde worden,
    En overheerste hem in kracht, echter niet in lust.

Niet sneller dan hij neer was, lag zij neer naast hem,
Beiden leunden op hun elleboog en hun heup;
Nu streelt zij zijn wang, nu fronst hij de wenkbrauwen
En begint te verwijten, maar al spoedig stopt zij zijn lippen
    En al kussende spreekt zij, door lustvolle taal onderbroken,
    'Als je mij iets wilt verwijten, dan gaan je lippen nimmermeer open.'

Hij brandt van schroomvallige schaamte, zij blust met haar tranen
Het maagdelijk branden van zijn wangen;
Dan, met haar briesjes zuchten en gouden haren
Probeert zij ze weer droog te waaieren en weg te blazen.
    Hij zegt dat ze onkuis is, verwijt haar wangedrag;
    Wat hier nog meer op volgt, doodt zij met een kus.

Net zoals een arend, leeg van maag, smachterig van het vasten,
Met haar snavel rijt aan veren, vlees en bot,
Terwijl ze haar vleugels schudt, alles in haast verslindt,
Totdat gorgel gevuld of de prooi henen is,
    Zo kuste zij zijn voorhoofd, zijn wang, zijn kin,
    En waar ze eindigt daar begint ze opnieuw.